

Když Pi Hsi pozval
Mistra, ten byl
ochoten pozvání přijmout.
Tsze-lu pravil: „Mistře,
dříve jsem tě slyšel
říci, že vznešený
muž se nebude
stýkat s člověkem,
který má zlou povahu.
Pi Hsi ve své vzpouře
obsadil Chung-mau.
Co si o tobě lidé pomyslí,
když za ním půjdeš?“
Mistr řekl: „Ano, použil
jsem tato slova.
Ale neříká se snad, že
když je něco opravdu
pevné, může to být
mleto, aniž ubude?
Neříká se snad, že
pokud je něco skutečně
bílé, může to být máčeno
v tmavé kapalině aniž
se to stane černým?
Jsem hořkou dýní?
Jak mohu uvíznout
z dosahu tak, abych
nebyl sněžen?“
Mistr řekl: „Yu,
slyšel jsi o šesti
slovech, které jsou
spojeny se
šesti zastřenými?“
Yu odpověděl: „Neslyšel.“
„Posad' se a já ti je řeknu.
Je tu láska k dobrotivosti
bez lásky k učení –
zastření zde vede
k nerozumné prostotě.
Je tu láska k vědění,
bez lásky k učení –
zastření zde vede
k degeneraci myslí.
Je tu láska k upřímnosti
bez lásky k učení –
zastření zde vede
ke škodlivému
přehlížení následků.
Je tu láska
k přímočarosti

bez lásky k učení –
zastření zde
vede k hrubosti.
Je tu láska
ke smělosti bez
lásky k učení –
zastření zde vede
k neukázněnosti.
Je tu láska k přísnosti
bez lásky k učení –
zastření zde vede
k extravagantnímu chování.“
Mistr řekl:
„Mé děti,
proč nestudujete
knihu poezie?
Ódy slouží
ke stimulaci myslí.
Mohou být užity
pro účely rozjímání
nad sebou samým.
Učí umění společenskosti.
Ukazují jak ovládnout
pocity rozmrzelosti.
Z nich se
můžete rychleji naučit
povinnosti sloužit svému
otci, a ti vzdálenější
sloužit svému princí.
Díky nim jsme
široce obeznámeni
s názvy ptáků,
zvířat a rostlin.“
Mistr řekl Po-yuovi:
„Věnujete se
Chau-nanu a
Shao-nanu?
Člověk, který nestudoval
Chau-nan a
Shao-nan jakoby
stál s tváří přímo
proti zdi.
Není tomu tak?
Mistr řekl:
„Ten, kdo na sebe bere
vzhled strnulé
přísnosti, zatímco je
uvnitř slabý,
je jako jeden z ubohých,
ničemných lidí. Ano,

není jako zloděj,
který se vkrádá,
nebo šplhá pře zeď?“
Mistr pravil:
„Tví dobří, starostliví
lidé z vesnic
jsou zloději ctnosti.“
Mistr pravil: „Říkat,
zatímco se zlepšujeme,
co jsme dosud slyšeli,
znamená odhodit ctnost.“
Mistr pravil: „Jsou tu
takové lidské stvůry!
Jak nemožné je
spolu s nimi
sloužit princí!
Zatímco nenaplnili
své cíle, mají starost
o jejich naplnění.
Když se naplní,
mají starost, že
by je mohli ztratit.
Když mají starost,
že by mohli ztratit
tyto věci, není nic
k čemu by se
neodhodlali.“
Mistr pravil:
„Prapůvodně měl
člověk tři vady,
které dnes zřejmě
nenajdeme.
Šlechtnost
dávnověku se
projevovala bez ohledu
na malé věci,
šlechtnost
dneška se projevuje v
nekontrolované libovůli.
Upjatá důstojnost
dávnověku se projevovala
v hrobové rezervovanosti,
upjatá důstojnost
dneška se projevuje
v podvratné hašteřivosti.
Hloupost dávnověku
se projevovala
v přímočarosti,
hloupost dneška
se projevuje v úplné

prolhanosti.“
 Mistr řekl:
 „Krásná slova a
 lichotnické vystupování
 jsou zřídka
 spojeny se ctností.“
 Mistr řekl: „Příčí
 se mi způsob, jakým
 okázalost bere
 lesk rumělce.
 Příčí se mi způsob,
 kterým skladby Changa
 směšují
 hudbu Yaa.
 Příčí se mi ti,
 kdo svými ostrými
 jazyky svrhávají
 království a rodiny.“
 Mistr pravil:
 „Preferoval bych mlčení.“
 Tsze-kung řekl: „Kdybys
 ty Mistrě nemluvil,
 co bychom mi,
 tvoji žáci, měli
 k zaznamenání?“
 Mistr se zeptal:
 „Mluví Nebe?
 Čtvero období
 se střídá a všechny
 věci jsou neustále
 tvořeny, ale říká
 Nebe něco?“
 Zu Pei si přál vidět
 Konfucia,
 ale Konfucius z důvodu
 nemoci odmítnul
 setkání s ním.
 Když nositel této
 zprávy vycházel ze dveří,
 Mistr vzal jeho loutnu
 a zazpíval do ní,
 aby ho Pei mohl slyšet.
 Tsai Wo se zeptal
 ohledně tříletého
 smutku za rodiče,
 říkajíc že jeden
 rok už bylo dost.
 „Když se vznešený člověk,
 řekl, „zdržuje po
 tři roky zachovávání

pravidel slušnosti,
 pak ta pravidla
 budou ztracena.
 Pokud se po tři roky
 zdržuje hudby,
 bude hudba zničena.
 V průběhu roku se
 staré zrno vyčerpá
 a nové zrno
 vzklíčilo a
 získáváním ohně
 skrze tření projdeme
 všemi změnami dřeva
 pro ten účel.
 Po celém roce může
 smutnění skončit.“
 Mistr pravil:
 „Pokud by jsi měl
 jíst dobrou rýži a nosit
 honosné šaty, byl
 bys bez rozpaků?“
 „Měl bych“, odpověděl Wo.
 Mistr řekl: „Pokud tě to
 neuvádí do rozpaků, učiň tak.
 Ale vznešený muž
 si po celou
 dobu smutnění
 nevychutnává dobrý
 pokrm, který jí,
 nemá ani požitek z příjemné
 hudby, kterou slyší.
 Není klidný,
 ani když je
 pohodlně zabydlen.
 Proto nečiní,
 co ty navrhuješ.
 Ale nyní se cítíš klidný
 a můžeš tak učinit.“
 Tsai Wo poté vyšel
 ven a Mistr pravil:
 „Toto ukazuje Yuovo
 chtění ctnosti.
 Dokud děti nejsou
 tři roky, není
 dovoleno, aby opustilo
 péči rodičů.
 A tříleté smutnění
 je obecně
 dodržováno po
 celém císařství.“

Užil si Yu tři
 roky lásky
 svých rodičů?“
 Mistr řekl:
 „Těžko jednat s tím
 kdo se bude po celý
 den cpát jídlem,
 aniž použije svou mysl
 k něčemu dobrému!
 Nejsou tu karbaníci
 a hráči šachu?
 Být jedním z nich
 by stále bylo lepší,
 než nedělat vůbec nic.“
 Tsze-lu se zeptal:
 „Váží si vznešený
 člověk udatnosti?“
 Mistr odpověděl:
 „Vznešený muž
 dbá na prvním místě
 o spravedlnost.
 Člověk ve stavu
 podřízenosti, majíc
 udatnost bez
 spravedlnosti, bude
 vinen z neposlušnosti.
 Ten z nízkých lidí,
 který bude mít udatnost
 bez spravedlnosti,
 se dopustí loupeže.“
 Tsze-kung se zeptal:
 „Trpí také vznešený
 člověk nenávisť?“
 Mistr odpověděl:
 „Má svá protivenství.
 Protiví se mu ti,
 kdo hlásají
 o druhých zlé.
 Protiví se mu ti, kdo
 v podřízené pozici
 uráží své nadřízené.
 Protiví se mu ti, kdo
 mají jen udatnost
 a nedodržují pravidla
 slušnosti.
 Protiví se mu ti, kdo
 jsou progresivní
 a odhodlaní
 a současně mají
 malé porozumění.“

Pak se Mistr zeptal:
 „Ts'ze, máš také
 svá protivenství?“
 Tsze-kung odpověděl:
 „Protiví se mi ti,
 kdo se šourají ve
 věcech a připisují
 vědomosti své moudrosti.
 Protiví se mi ti, kdo
 jen nejsou slušní a myslí,
 že jsou udatní.
 Protiví se mi ti, kdo
 ze svých vědomostí
 dělají tajemství a myslí,
 že jsou otevření.“
 Mistr pravil:
 „Když není člověk
 ve čtyřiceti v oblibě,
 zůstane pořád
 jakým je.“
 Kapitola 18
 Vikomt provincie Wei
 odešel ode dvora.
 Vikomt provincie Chi
 se stal otrokem Chaua.
 Pi-kan s ním protestoval
 a zemřel.
 Konfucius pravil:
 „Tito tři muži
 ctnosti náleželi
 dynastii Yin.“
 Hui z Liu-Hsia byl
 třikrát odvolán
 z jeho postu vedoucího
 trestního soudce.
 Někdo se ho zeptal:
 „Pane, nepřišel už čas,
 abyste toho zanechal?“
 Odpověděl: „Kam
 bych měl jít,
 abych nezažil takové
 třikrát opakované
 odvolání, při
 čestné službě lidem.
 Pokud si zvolím
 nečestnou službu
 lidem, co mě
 bude nutit opustit
 zemi mých rodičů?“
 Vévoda Ching z Ch'i

ke způsobům,
 s jakými měl jednat
 s Konfuciem, poznamenal:
 „Nemůžu se k němu
 chovat jako k hlavě
 rodiny Chi.
 Budu mu projevovat
 úctu způsobem,
 který spadá mezi
 zdvořilost projevovanou
 vedoucímu Chilů a
 hlavě rodiny Mangů.“
 Také řekl: „Jsem starý,
 nemohu se řídit jeho
 učením.“ Konfucius
 přijal jeho odchod.
 Blázen Chieh-yu
 z Ch'u procházel
 okolo Konfucia
 zpívajíc:
 „O FANG! O FANG!
 Jak je tvá ctnost
 zdegenerovaná!
 Vůči minulosti
 je výtka marná,
 ale budoucnost
 může uchránit.
 Vzdej se svého
 pošetilého snažení.
 Nebezpečí čeká ty,
 kdo se nyní zapojí
 do věcí vlády.“
 Konfucius vystoupil
 a přál si s ním
 rozmlouvat, ale Chieh-yu
 se rychle vzdálil, takže
 s ním nemohl promluvit.
 Ch'ang-tsu a Chieh-ni
 pracovali společně
 na poli, když okolo
 procházel Konfucius
 a poslal Tsze-luho, aby
 zjistil, kde je brod.
 Ch'ang-tsu se zeptal:
 „Kdo je ten, jenž tu
 drží v rukou otěže?“
 Tsze-lu odpověděl:
 „Je to K'ung Ch'iu.“
 „Není to K'ung z Lu?“
 zeptal se.

„Ano,“ zněla odpověď,
 na kterou odvětil:
 „On zná brod.“
 Tsze-lu se poté dotázal
 Chieh-niho, který mu řekl:
 „Kdo jsi pane?“
 Odpověděl:
 „Jsem Chung Yu.“
 „Nejsi žákem
 K'unga Ch'iu z Lu?“
 zeptal se druhý.
 „To jsem,“ odpověděl
 a pak mu Chieh-ni řekl:
 „Nepokoje se jako
 rozlévající povodeň
 šíří skrze celé
 císařství a kdo
 je on, který pro tebe
 změní ten stav?
 Raději než následovat
 toho, kdo se
 zřeká pouze tohoto
 a tamtoho, neměl jsi
 raději následovat
 ty, kteří se zřekli
 celého světa?“
 S těmito slovy poklekl
 aby zakryl sazenici a
 pokračoval v práci
 bez přerušování.
 Tsze-lu šel a
 vyličil jejich poznámky,
 když je Mistr vyslechl,
 povzdechl si:
 „Pokud se nebudu
 sdružovat s těmito lidmi –
 s lidstvem – s kým
 se budu sdružovat?
 Pokud by
 v císařství vládly
 správné principy,
 nebylo by třeba,
 abych měnil jeho stav.“
 Tsze-lu se při
 následování Mistra
 zpozdil, když
 potkal starého muže
 nesoucího přes
 rameno hůl
 s košíkem na býlí.

Tsze-lu se ho zeptal:
 „Viděl jste mého
 Mistra, pane?“
 Starý muž odpověděl:
 „Tvé čtyři údy nejsou
 navyklé námaze,
 nedokážeš rozlišit
 pět druhů zrn.
 Kdo je tvým Mistrem?“
 S těmito slovy zabořil
 svou hůl do země
 a začal plít.
 Tsze-lu zkrížil
 ruce na prsou
 a postavil se před něj.
 Stařec dovolil
 Tsze-luovi zůstat
 ve svém domě,
 připravil jáhly
 a pohostil jej.
 Také mu
 představil své
 dva syny.
 Dalšího dne šel
 svou cestou
 a vyprávěl svou příhodu.
 Mistr řekl:
 „Je to samotář,“
 a poslal Tsze-lua zpátky,
 aby jej znovu navštívil,
 ale když se dostal na místo,
 stařec byl pryč.
 Tsze-lu pak
 řekl rodině:
 „Neprijat' úrad
 nie je spravodlivé.
 Ak vzťahy medzi
 starým a mladým
 nemožno zanedbať,
 ako je možné,
 že on zrušil povinnosti,
 ktoré by mali byť
 dodržiavané medzi
 vládcami a ministrom?
 Želajúc si udržať
 svoju osobnú čistotu,
 dovoľí, aby sa veľký vzťah
 dostal do zmatku.
 Ušľachtilý človek príjme
 úrad a vykonáva

spravodlivé povinnosti,
 ktoré k nemu náležia.
 Čo sa týka zlyhania
 správnych princípov
 pre dosiahnutie postupu,
 je si ich vedomý.“
 Ľudia, ktorí sa utiahli
 zo sveta do súkromia
 sú Po-i,
 Shu-ch'i, Yuchung, I-yi,
 Chu-chang, Hui z
 Liu-hsia a Shao-lien.
 Majster povedal:
 „Odmietajúci
 vzdať sa svojich želaní
 alebo vzdať sa akýchkoľvek
 chýb svojich osobností;
 takí, myslím si, boli
 Po-i a Shu-ch'i.
 O Hui z Liu-hsia a Shaolien
 možno povedať,
 že sa vzdali svojich želaní
 a vzdali sa chýb
 svojich osobností,
 ale ich slová
 zodpovedali rozumu
 a ich činy boli také,
 po akých človek dychtí,
 aby ich videl.
 To je všetko, čo treba
 o nich poznamenať.
 O Yu-chung a I-yi
 možno povedať,
 že hoci sa ukryli
 vo svojom odlúčení,
 dali voľnosť
 svojim slovám;
 ale vo svojich osobnostiach
 sa im podarilo
 zachovať si čistotu
 a na svojom odpočinku
 konali v súlade
 s požiadavkami doby.
 Ja som odlišný
 od nich všetkých.
 Nemám žiadnu dráhu,
 pre ktorú by som bol
 predurčený
 a žiadnu dráhu, proti ktorej
 by som bol predurčený.“

Vojvoda z Chau
 sa obrátil na svojho syna,
 vojvodu z Lu so slovami:
 „Cnostný princ
 nezanedbáva svoje vzťahy.
 Nedáva veľkým ministrom
 príčinu šomrať na to,
 že ich nezamestnal.
 Bez nejakej veľkej príčiny
 nevylúči zo svojich úradov
 členov starých rodín.
 Nehľadá v jednom človeku
 talent
 na všetky zamestnania.“
 Do Chau patrilo
 osem úradníkov,
 Po-ta, Po-kwo, Chung-tu,
 Chung-hwu, Shu-ya,
 Shuhsia, Chi-sui,
 a Chi-kwa.